

El Cabirol a Catalunya

25-10-2014

Agricultura presenta les darreres dades sobre la distribució del cabirol a Catalunya

El treball de recollida de dades ha comptat amb la participació d'entitats i ciutadans mitjançant el web del Departament

Després que l'espècie arribés a quedar reduïda a les valls del Pirineu als anys 80, durant els 90 es van iniciar diferents projectes de reintroducció i reforç amb exemplars portats de França principalment

La situació actual mostra que aquesta espècie es troba àmpliament distribuïda a totes les comarques de Catalunya

El Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural ha presentat el resultat d'un projecte iniciat l'any 2012 per tal d'establir la distribució geogràfica de la població de cabirols a Catalunya.

El cabirol (*Capreolus capreolus*) és una espècie de petit cèrvid de la fauna autòctona de Catalunya. El seu pes oscil·la entre els 15-30 kg i viu associat als sistemes forestals de tota mena. A Europa, es troba des del cercle polar àrtic fins a l'estret de Gibraltar. A diferència d'altres espècies d'ungulats, és una espècie de caràcter solitari i que es mostra esquerra, cosa que en dificulta l'observació. La seva alimentació mostra una gran varietat i aprofita els brots d'esbarzers i matolls.

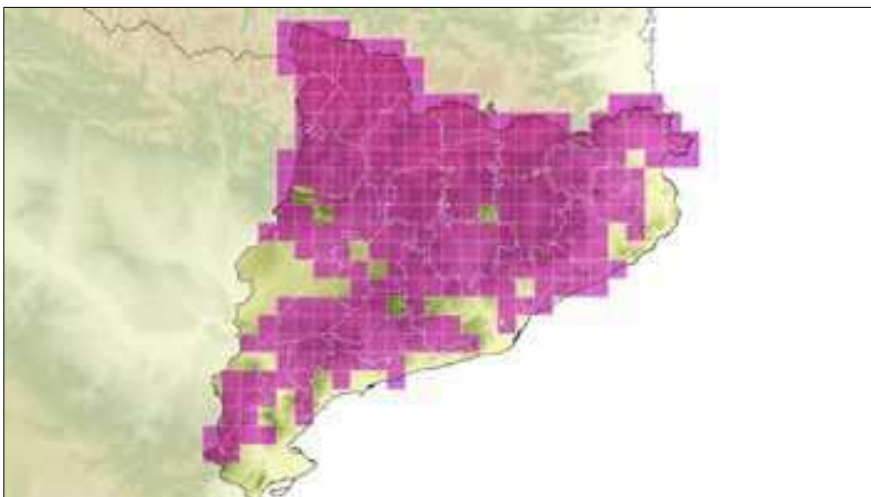
Els mascles es diferencien de les femelles principalment per tenir unes banyes característiques durant una part de l'any. Mostren un fort comportament territorial durant l'època de

zel quan defensen petits territoris davant altres mascles. La biologia d'aquesta espècie mostra allò que es coneix com a implantació diferida de l'embrió. L'òvul fecundat queda en estat de repòs en les primeres fases del desenvolupament embrionari i és la condició física de la mare durant l'hivern la que provoca que aquest embrió continuï el seu desenvolupament definitiu o bé quedi reabsorbit. D'aquesta forma, les condicions ambientals inadequades impedirien un augment sense control de la mateixa població que originaria competència entre els pares i fills.

Com a la majoria de les espècies d'ungulats salvatges i malgrat ser presents a la major part d'ecosistemes i comarques, les

poblacions de Catalunya van ser sotmeses a un fort retrocés durant la segona meitat del segle XX, que les va convertir en escasses i només presents en els espais naturals protegits del Pirineu. A finals dels 80 s'arriba, com en el cas del cabirol, a la situació més crítica: el cabirol és present només al massissos del Pirineu central.

Aprofitant la millora en la conservació dels espais naturals, l'augment de la superfície forestal i la gestió i conservació de les espècies de la fauna, als anys 90 s'inicien diferents projectes de reintroducció d'aquesta espècie a diferents espais naturals de les serralades litorals, des del cap de Creus fins als Ports.

Mapa actual de distribució a Catalunya

En un termini de 15 anys (1993-2008) s'alliberen 496 cabirols a 8 zones de Catalunya (Cap de Creus, Zona Volcànica de la Garrotxa, Montseny, Moianès, Montnegre-Corredor, l'Alt Camp, el Priorat i els Ports de Tortosa). La major part d'aquests exemplars provenen de França en ser la població més propera i contínua amb la població de Catalunya. Aquests projectes són promocionats per societats de caçadors i en alguns casos per la mateixa Generalitat, amb les autoritzacions corresponent d'acord amb el pla de viabilitat previ.

Les bones condicions ambientals van permetre una ràpida adaptació i la consolidació dels nous territoris. En la majoria d'aquestes zones i sent aquesta espècie catalogada com a cinegètica, les densitats i abundàncies que es van assolir va donar lloc als permisos de caça d'acord amb l'aprofitament sostenible de llurs poblacions.

Transcorreguts quasi 20 anys de les primeres reintroduccions es va iniciar l'any 2012 un projecte per tal de definir la situació

d'aquesta expansió i així poder disposar de la millor informació que permeti una gestió adequada d'aquesta espècie. Així, es va fer una crida a entitats ambientals, societats de caçadors, professionals del medi natural, personal i visitants dels espais naturals protegits, per tal que comunicessin on havien vist un cabirol mitjançant una pàgina web o bé mitjançant el portal ORNITO de l'Institut Català d'Ornitologia. A més, s'han aprofitat les dades de caça i d'atropellaments, que queden enregistrades als corresponents inventaris. Finalment, al juny de 2014 es van recopilar fins a 1.300 observacions de cabirol, que han permès d'establir el mapa de distribució més actual d'aquesta espècie.

El resultat ha estat que es poden trobar cabirols en l'actualitat a totes les comarques de Catalunya, des de les del Pirineu fins a l'àrea metropolitana de Barcelona, arran de costa al cap de Creus o a les planes cerealistes de l'Urgell i les Garrigues. Queden només petits sectors per colonitzar, que segurament seran ocupats en breu, en reunir bones condicions per a aquesta espècie.

Encara que la distribució sigui extensa, això no vol dir que hi hagi una abundància elevada. Les densitats més altes sempre s'assoliran on els hàbitats forestals siguin més importants, relacionats amb les zones del Pirineu, i sent més escasses a les zones mediterrànies on la producció vegetal és més reduïda.

Cabirol *(Capreolus capreolus)*

De Viquipèdia

Masclé i femella.

Dades generals

Període de gestació 280 dies i 283 dies

Estat

Risc mínim

Distribució

Distribució europea i nordmediterrània

El cabirol (*Capreolus capreolus*) és el membre de la família Cervidae més petit d'Euràsia. La seva àrea de distribució s'estén des d'Europa occidental (on només està absent a Irlanda, Grècia i el nord d'Escandinàvia) fins al nord de la Xina.

És originari d'Europa i d'Àsia Menor i del litoral de la Mar Càspia.

A la part asiàtica de Rússia el substitueix el cabirol de Sibèria (*Capreolus pygargus*)

Descripció

El cabirol s'alimenta bàsicament de fulles d'arbusts i arbres petits, així com de baies i de brots tendres. També pot menjar herba, però prefereix els arbusts. En estat adult, el cabirol té una alçada a la creu de només 76 centímetres com a màxim i un pes d'entre 15 i 30 quilos. Els mascles presenten banyes petites de tres

puntes que muden cada any a principis de l'hivern i s'han acabat de desenvolupar ja quan comença la primavera. El pelatge és marró-vermellós en ambdós sexes durant l'estiu, tornant-se grisenc a l'hivern, alhora que apareix una taca blanca sobre la gropa. El ventre és de color més clar que l'esquena. Les cries, per contra, presenten un mantell vermellós esquitxat de nombroses taques blanques per augmentar el seu camuflatge amb l'entorn. Són característics els sons que emeten els dos sexes, similars a un lladruc.

Biologia i ecologia

Cabirol saltant.

Cria de cabirol d'unes dues o tres setmanes.

Petjades de cabirol.

El cabirol és un animal predominantment forestal, que surt a camp obert en comptades vegades durant l'estiu per afegir algunes herbes a la seva dieta, basada en el consum de fulles d'arbusts i arbres baixos, així com baies i brots tendres. Els seus hàbits són crepusculars, es pot observar-lo poques vegades durant el dia, que sol passar amagat entre l'espessa vegetació.

Les femelles viuen amb una o dues cries que hagin tingut durant l'any. És normal que aquestes passin amagades la major part del temps i que la femella només s'acosti per alletar-les, encara que sempre es mantingui vigilant. No és estrany que algunes persones, en descobrir una cria en l'espessor, la creguin abandonada i se l'emportin. Aquest és probablement el major perill que aguaita al cabirol, ja que rares vegades s'adapta a la domesticació i mor al cap de pocs dies. Per la seva banda, els mascles poden ser solitaris o viure amb una femella i les cries. En època de reproducció (inici de l'estiu) es tornen fortament territorials i tracten de mantenir els altres mascles lluny de la seva àrea d'influència en tot moment, alhora que tracten d'atreure les femelles per aparellar-se amb elles. El cabirol és un dels pocs ungulats amb implantació diferida, de manera que la fecundació no es produeix gairebé mai durant l'aparellament, sinó de vegades fins i tot mesos després. De tota manera, el que és normal és que el naixement de les cries (una sola en les mares primerenques, dues en els parts següents) es produeixi en el mes de maig.

Banyes d'un cabirol adult

Té com a característica no allunyar-se gaire d'un territori molt reduït, cosa que fa que sigui una presa fàcil. Però el seu caràcter tímid i prudent fa que sigui molt difícil la seva observació.

En èpoques prehistòriques era molt abundant i era un dels objectius de caça principals dels homes del paleolític i de principi del neolític.

El cabirol és una espècie cinegètica en tota la seva àrea de distribució i la seva caça una activitat molt freqüent sobretot a l'Europa central i a Espanya. En aquest últim país abunda especialment en la part nord, encara que arriba pel sud fins al mar d'Alborán. A la província de Cadis està en regressió a causa de la pèrdua d'arbrat. Aquesta espècie és absent a les illes Balears, així com en altres illes mediterrànies.

Quant a Catalunya, el cabirol és l'espècie de cèrvid més abundant, ja que té poblacions estables per tot el país. Això és degut a les reintroduccions que la Generalitat de Catalunya féu en diverses zones protegides del país, i segons l'últim projecte de cens de cabirol, aquest és present, encara que de forma més o menys abundant, en zones boscoses de les 42 comarques de Catalunya.

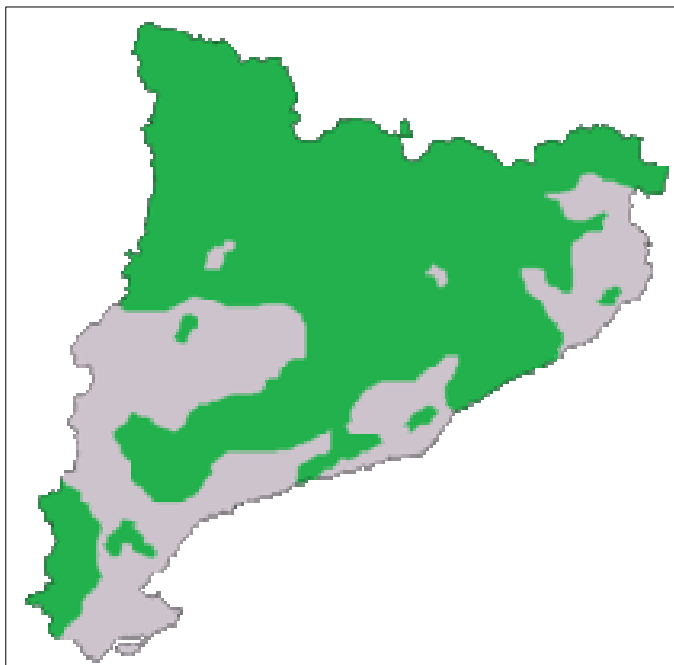
Comportament

Femta de cabirol de la Serra de Castelltallat. A la part esquerra presenta la forma típica el·lipsoidal, la resta estan xafades pel mateix animal.

Quan acaba la tardor i durant l'hivern els cabirols són especialment tolerants amb els altres, sent possible veure petits grups en algunes de les àrees, on l'aliment és més abundant. Això és degut a una estratègia de supervivència hivernal, perquè així limiten el risc de veure's sorpresos per depredadors. També es poden ajuntar amb ramats de bestiar domèstic, com ovelles. No obstant, a finals de febrer o març es van dispersant.

Les femelles viuen amb una o dues cries que hagin tingut aquest any. És normal que aquestes passin amagades la major part del temps i la femella només s'acosti per alletar-les, encara que sempre es mantingui vigilant a la vora. De vegades hi ha gent que es troba amb una cria en l'espessor, creuen que està abandonada i se l'emporten. Aquest és probablement el major perill que aguaita al cabirol, ja que poques vegades s'adapta a la domesticació i mor als pocs dies.

Mapa de distribució del cabirol a Catalunya.

D'altra cantó els mascles poden ser solitaris o viure amb una femella i les seves cries. En el seu cicle anual es donen èpoques en què els mascles són territorials. La territorialitat és part del comportament reproductiu. A principis de la primavera comencen a delimitar els seus territoris. Encara que els mascles mostren comportaments territorials durant la primavera, hi ha una tolerància entre sexes, solapant els seus territoris. Un bon territori per un mascle estarà solapat amb el de diverses femelles, de manera que pugui cobrir a diverses al llarg de la temporada de zel.

En l'època de zel, a inicis de l'estiu, es tornen fortament territorials i tracten de mantenir els altres mascles lluny de la seva àrea d'influència en tot moment, alhora que tracten d'atreure les femelles per aparellar-se amb elles. Lluny del que pugui semblar, l'agressivitat del cabirol enfront d'altres mascles en el període de zel és brutal, i pot arribar a donar mort al seu rival. Els cabirols presenten una cornamenta de tres puntes per banya, com a formació normal, però poden donar-se casos de banyes amb més de tres puntes, o rectes, sense puntes; aquests últims són molt perillosos per a la resta de cabirols. El cabirol és un dels pocs ungulats amb implantació diferida, per la qual cosa aquesta no es dona gairebé mai en el moment de l'aparellament, sinó de vegades fins i tot mesos després. De totes maneres, el normal és que el part de les cries (una sola en les mares primerenques, dues en els parts següents) es produeixi en el mes de maig.

El cabirol és una espècie cinegètica en tota la seva distribució, sent la seva caça una activitat molt freqüent en algunes zones de l'Europa central. A Catalunya, la caça de cabirol es dona principalment al Pirineu i al Montnegre-Corredor, però també en altres zones arreu del país, gairebé sempre coincidint al llocs on s'hi feren reintroduccions.

Reintroduccions del cabirol a Catalunya.

Subespècies

En ocupar tan vastes regions del Paleàrtic, hi ha nombroses formes locals. Només a la península Ibèrica s'han descrit tres subespècies: *C. c. decorus*, *C. c. canus* i *C. c. gola* (Meunier, 1983) o cabirol morisc, varietat andalusa de les províncies de Cadis i Màlaga que

presenta certs trets propis, com l'absència de pitet blanc al coll, mida petita, dimorfisme sexual més accentuat i cranis més curts i amples.

Hem cregut interessant confeccionar un document sobre l'estat actual de la població de Cabirol (Capreolus capreolus) a Catalunya, després de que s'hagi detectat amb càmera parany al municipi de Torrelles de Llobregat.

Ja deu fer uns tres anys que en conversa amb agents rurals de la comarca es va informar d'una observació de Cabirol al Pla de les Bruixes, al costat del Montpedrós. Ara, amb la càmera parany de l'ANT, s'han obtingut imatges d'una femella, en una densa àrea forestal del nostre entorn.

Hem aprofitat la nota informativa de la Generalitat de Catalunya sobre un informe, realitzat el 2014, amb les dades d'observacions recollides amb la col·laboració ciutadana.

L'hem completat amb la fitxa sobre aquesta espècie de la Viquipèdia.